

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11), како и врз основа на член 25 став 2 и став 5 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 103/08, 33/2010, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13 и 41/2014) министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по *општество* за III одделение на деветгодишното основно образование.

**НАСТАВНА  
ПРОГРАМА**



Министерство за образование и наука  
Биро за развој на образованието

**ОПШТЕСТВО**

**III одделение**

Скопје, јуни 2014

**ДЕВЕТГОДИШНО  
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ**

## 1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО III ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ги проширува сознанијата за непосредната околина и да ја сфати поврзаноста меѓу луѓето и појавите;
- да ги запознава основните детски права;
- да стекнува свест за значењето на знаењата во личниот и општествениот живот;
- да се оспособува да користи различни извори на знаења;
- да ги запознава различните начини на масовни комуникации и пренесување на информации;
- да ги сознава односите во семејството и да се поттикнува за хармонични семејни и пријателски односи;
- да стекнува сознанија за правилата на културно однесување и да се поттикнува да ги почитува;
- да ги проширува знаењата за своето место, родниот крај и својата татковина;
- да ги проширува сознанијата за сообраќајот и разновидните сообраќајни средства;
- да стекнува знаења за безбедно однесување при движење на улица и пат;
- да ги проширува знаењата за културата на својата заедница и другите заедници;
- да развива позитивен однос кон мултикултурализмот.

## 2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ТЕМА: ЈАС СО ДРУГИТЕ И ДРУГИТЕ СО МЕНЕ / 6 часа			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-да се спознава себеси и да развива самодоверба со својот личен напредок, своите цели, потреби и желби;</li> <li>-да спознава дека луѓето кои живеат и работат заедно стапуваат во одредени меѓусебни односи (љубов, почитување, грижа, пријателство, соработка, праведност);</li> <li>-да се поттикнува да ги почитува разликите (пол, етничка припадност, социјално потекло, надворешен изглед);</li> <li>-да развива почитување и доверба кон другите;</li> <li>-да ги запознае основните детски права;</li> <li>-да се запознае со службите и луѓето кои помагаат да се остварат и кои ги заштитуваат детските права.</li> </ul>	<p>Знам и можам повеќе</p> <p>Јас и ти, ние и вие</p> <p>Моите права и должности</p>	<p>Соработка, другарство, почитување праведност</p> <p>доверба</p> <p>Права, должности Детска амбасада; УНИЦЕФ; СОС-телефон</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Разговор со другите за себеси и откривање што постигнал/а, колку напреднал/а од претходната година во знаењето и вештините.</li> <li>-Работилници на тема: Сега сум поголем/а, Ме интересира..., Моите желби, Моите потреби, Јас сум највешт/а во...</li> <li>-Организирање работилници на тема: Јас и ти, Ние и вие, Игри на улоги, Мојот најдобар другар, Помагам на другите, ситуациони игри, изготвување плакати, драматизација, стрип, книга и сл. и нивна презентација.</li> <li>-Работилница: Воочувам сличности и разлики.</li> <li>-Пишување и цртање на права и должности и нивно поставување на соодветни места во училницата, посета на Детската амбасада, читање на книги од УНИЦЕФ, гледање цртани филмови на тема: Детски права, запознавање со СОС- телефонот, разговори.</li> </ul>

**ТЕМА: УЧИЛИШТЕТО И ЗНАЕЊЕТО / 7 часа**

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:                      -да стекне сознание дека учењето е важно за личниот развој;                      -да осознае дека секој човек успешно учи на различен начин; и од повеќе извори;                      -да развива навики за почитување на заедничкиот распоред на активностите во одделението;                      -да учествува во работата и задачите на одделенската заедница и донесувањето одлуки на одделенската заедница;                      -да развива способности за тимска работа;                      - да развива чувство на припадност кон своето училиште;                      -да се поттикнува на одговорност за чување на училницата, чување на ентериерот и грижа за училишниот двор и разубавување на училишниот простор.</p>	<p>Училиштето и знаењето</p> <p>Како е организирано моето одделение?</p> <p>Го разубавувам моето училиште</p>	<p>Учење, знаење</p> <p>Одделенска заедница, тимови</p> <p>Уредност, хигиена</p>	<p>-Дискусија: Што ќе се случи ако не одам на училиште? (Ако не постојат училишта?)                      -Работилница: Од каде се може да се стекне знаење?                      -Работилница: Учам на мој начин</p> <p>-Правење книга <i>Мојата одделенска заедница</i>, разговори за обврските во одделението, составување планови на работа во одделението, донесување на правила на однесување и поставување на соодветни места со учество на учениците.</p> <p>-Работилница (работа во групи, парови): презентирање на сопствени идеи за уредување на училишниот простор, правење планови за распоред на активностите за уредување, правење скици, практична работа, грижа и нега за .ињата во училницата.</p>

**ТЕМА: ОДНОСИ ВО СЕМЕЈСТВОТО / 8 часа**

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-да ја сфати улогата и значењето на семејството и да се запознава со различните видови на заедничко живеење;</li> <li>-да ја осознае потребата од работење како услов за егзистенција на семејството;</li> <li>-да ги надминува родовите стереотипи во врска со занимањата;</li> <li>-да ги знае и именува родбинските врски (родово стебло);</li> <li>-да ја осознава улогата на пријателите и соседите на семејството;</li> <li>-да ги почитува правилата на соивот и почитување со соседите и пријателите;</li> <li>-да осознае што значи сопственост и приватност;</li> <li>-да умее самостојно да го осмисли своето слободно време;</li> <li>-да се запознае со некои детски заболувања, нивното пренесување и заштита од нив.</li> </ul>	<p>Моето потесно семејство (родители, брак)</p> <p>Роднини, соседи и пријатели на моето семејство Каде живеам</p>	<p>Брак, заедничко живеење, меѓусебна љубов, доверба и почит</p> <p>Роднини: чичко; стрина; вујко; вујна; тетка; тетин; братучеди.</p> <p>Сосед; соседство; пријателство; покана.куќен ред Куќа; стан; хигиена, лекар стоматолог амбуланта.</p>	<p>Разговор по следење семеен албум (со акцент на веселбата при склучување на бракот, лични фотографии од различна возраст).</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Разговор по извршена посета на работното место на родителите.</li> <li>-Разговор на тема: во нашето семејство се сакаме, се почитуваме...</li> <li>-Разговор за родово стереотипни и нестереотипни занимања (жена-научник, возач; маж-шивач во фабрика).</li> <li>-Разговор за роднините и нивната взаемна поврзаност.</li> <li>-Групна или индивидуална изработка на родово стебло.</li> <li>-Разговор за правилата на однесување и живеење во куќа, зграда, населба и сл.</li> <li>-Разговор за омиленото катче во домот.</li> <li>-Посета на амбуланта и стоматолошка ординација.</li> </ul>



ТЕМА: СООБРАЌАЈ / 8 часа			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-да ги продлабочува знаењата за сообраќајот во околината;</li> <li>-безбедна и небезбедна ситуација во сообраќајот;</li> <li>-да ги проширува знаењата за сообраќајните знаци и да ги почитува;</li> <li>-да знае каде се преминува крстосницата;</li> <li>-да знае да ја процени ситуацијата во сообраќајот и безбедно да поминува улица;</li> <li>-да се запознае со видовите сообраќај (воден, сувоземен, воздушен), сличности и разликите меѓу нив;</li> <li>-да се запознае со сообраќајните средства за секој вид сообраќај и некои професии;</li> <li>-да развива навики за правилно и културно однесување на улица, на пешачки премин, во возила на јавен сообраќај.</li> </ul>	<p>Ученикот и сообраќајот во околината</p> <p>Сообраќајни знаци</p> <p>Пред крстосница</p> <p>Видови сообраќај</p> <p>Култура во сообраќајот (како да се однесувам во сообраќајот)</p>	<p>Сообраќајни знаци; пешачки премин;</p> <p>деца на патот; стоп; болница; училиште.</p> <p>Крстосница, одбележана крстосница; неодбележана крстосница.</p> <p>Воден сообраќај; воздушен сообраќај; сувоземен сообраќај.</p> <p>Возач, машиновозач, пилот, морнар, капетан</p> <p>Култура на однесување</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Набљудување на сообраќајот во околината.</li> <li>-Симулација на различни сообраќајни ситуации.</li> <li>-Примена на слики, модели, слајдови и сл.</li> <li>-Набљудува слики со сообраќајни знаци, слајдови, програми во ИКТ.</li> <li>-Црта, изработува сообраќајни знаци од ликовни материјали; симулација во училиштен двор со употреба на готови или нацртани знаци.</li> <li>-Набљудување на одбележана и неодбележана крстосница, симулација во училиштен двор, на полигон. - Вежби за преминување на улица, илустрации, цртање слајдови, слики, примена на ИКТ, преминување на крстосници во присуство на возрасни лица.</li> <li>-Разговори со учениците за превозните средства со кои патувале; разгледување на сообраќајните средства со попош на ИКТ; цртање.</li> <li>-Набљудување на правилно однесување во сообраќајот на ТВ, слајдови.</li> <li>-Размена на искуства меѓу учениците и наставникот; симулација на реални настани за (стари лица, фрлање отпадоци, пуштање музика, чекање на ред, ослободување на место на другиот и др).</li> </ul>



### 3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Поставените цели во наставните теми даваат можност за самостојно планирање и реализација на содржините, во согласност со потребите на учениците и почитување на принципот на актуелизација во наставата. Се користат актуелните настани и ситуации во одделението и се поврзуваат со искуството на учениците кое настанува надвор од училиштето. Поставените цели се реализираат најчесто во наставниот процес во училиштето, а би било добро и да се организираат излети и набљудувања во непосредната околина. Наставникот секако ќе користи и работилници од *програмата за образование за животни вештини*.

Во наставната програма дадени се цели кои се постигнуваат преку активностите на учениците. Активностите понекогаш опфаќаат повеќе цели, како и цели од различни содржини. Така една цел можеме да ја постигнеме преку различни активности. Примерите на активностите се предлози, а наставникот може за постигнување на целите да избере и други соодветни активности *Наставни средства*:

- непосредната околина – појави во општеството и односите меѓу луѓето;
- учебник;
- дидактички средства и материјали;
- истражувачки катчиња;
- куклен театар;
- визуелни средства (слики, апликации, фолии, паноа, огласни табли, географска карта и релјефна карта на Македонија, модели, макети);
- сликовници, енциклопедии, списанија и сл.;
- Интернет, образовни софтвери;
- аудио-визуелни средства (графоскоп, дигитален фотоапарат, дигитална камера, телевизор, ДВД-плеер, видео-плеер, компјутер, ЛЦД проектор и други средства) .

### 4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

*Следење на постигањата на учениците:*

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за учење, соработката со другите и сл. (формативно оценување).

Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето, врз основа на претходните знаења и искуства на ученикот/ученичката - дијагностичко оценување.

*Начини на проверување и оценување:*

- описно оценување:
- опсервација на детето-ученик;
- разговор како начин на изразување;
- мотивација, интереси, активности, соработка, почитување на другите;
- водење на развојно и аналитичко портфолио за секое дете-ученик;
- користење на евидентни и чек листи, анегдотски белешки, студии на случај;
- детски изработки поединечни, групни;
- контролни работи, тестови на знаења;
- примена на листи за аналитичко оценување на истражувачки активности (планирање на работата, способности за истражување, способности за прибирање и обработка на податоци и др.);
- микросумативно оценување;
- сумативно оценување на крајот на годината преку автентичен запис за постигањата на секој ученик/ученичка.

## **5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА**

Програмата во однос на просторните услови се темели на Нормативот за простор за I, II и III одделение и на наставните средства за I одделение донесен од страна на Министерот за образование и наука со решение бр. 07-4061/1 од 31.05.2007 година.

## **6. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР**

Воспитно-образовната работа во прво одделение може да ја изведува лице кое завршило:

- Педагошки факултет - професор за одделенска настава;
- Дипломиран педагог.

## **7. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ**

Ученикот/ученичката:

- умее да се претстави со основните лични податоци (име, презиме, место на живеење);
- ги искажува своите желби, потреби и интереси;
- ги знае своите права и обврски како ученик;
- ги знае основните детски права и институциите кои се грижат за нивна заштита;

- ги знае задачите и работата на одделенската заедница;
- ги знае членовите на семејството и роднинските врски;
- разликува роднини, пријатели и соседи и ги почитува;
- знае како се одржува лична хигиена
- самостојно го осмислува своето слободно време;
- идентификува и искажува различни емоции кај себе и кај другите;
- набројува неколку од детските права;
- ги познава и именува позначајните објекти, места и институции во општината во која живее;
- ги знае позначајните природни богатства и културни знаменитости во својата околина;
- знае како се вика татковината, го знае македонското знаме, химната и грбот;
- набројува неколку државни и семејни празници;
- знае да ја проценува ситуацијата во сообраќајот и безбедно преминува улица;
- ги знае и ги почитува основните сообраќајни правила и знаци;
- разликува видови на сообраќај и сообраќајни средства.

Изготвил: работна група Биро за развој на образование, координатор Љиљана Самарџиска - Панова  
 Контролирал: м-р Мирајнече Милошевска, раководител на одделение  
 Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор

## Потпис и датум на утврдување на наставната програма

Наставната програма по *општество* за трето одделение на деветгодишното основно образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

11-13504/1 од 26.08.2014

Министер

Abdilaqim Ademi